

любивъ земеделчески народъ и по-приятно имъ било да угнетяватъ този народъ, отколкото сами да се трудятъ. Затова не е чудно, че славянитъ подъ игото на християнскитъ си господари — грабители замънили първоначалния си кроткъ и мекъ характеръ за лукавщина и робска жестокость. Обаче навсѣкждѣ тамъ, дѣто тѣ се ползватъ съ нѣкоя свобода, изпъква явно първоначалниятъ имъ славянски характеръ. Славянитъ сж станали слѣдователно злощастни съ това, че тѣ — отъ любовъ къмъ тихъ и спокоенъ животъ — не сж били въ състояние, да си създадатъ едно военно устройство по образеца на войнственитъ си съсѣди, макаръ че тѣ се отличавали съ храбрость и устойчивость, когато сж били принудени да се защищаватъ. Тѣ сж били нещастни още и затова, защото сж били съсѣди съ нѣмци, на които характерната черта е тѣхната войнственностъ, властолюбие и неразположение даже и отвръщение къмъ трудъ и работа“.

Ето съ какви думи ни описва Хердеръ характера на славянитъ и нѣмцитъ. Чешката история ни прѣдставя слѣдователно една непрѣкъсната борба между войнствения и грубия характеръ на нѣмеца и мекия и кроткия характеръ на славянина, борба, въ която нѣмскитъ элементъ играе активна, а пѣкъ славянскитъ — пасивна роль. Въ цѣлата тази борба народността и нейната защита до толкова прѣодолява, щото може да се забѣлѣжи въ течение на хилядата години, прѣзъ които тя се продължава до днесъ въ най-разнообразни явления: било че я отбѣлѣжватъ чешкитъ мечове съ кървави рѣзки по главитъ на враговетъ, било че тихъ нѣкой гений я прѣнася на хартия въ станчката си, било че тя чрѣзъ устата на нѣкой пламененъ ораторъ вълнува и насърдчава слушатели въ народни събрания и сеймове, било пѣкъ че тя свѣти въ видъ на запалени кладни, на които изгаряли клетитъ чешки еретици като Хуса, Иеронима и др. За да бѣда по-ясенъ въ изложението си, ще раздѣла всичкия материялъ на четири главни отдѣла, именно:

- 1) Врѣмето на народната династия на Премислидитъ — до началото на XIV. вѣкъ.
- 2) Реакция противъ германизма, апогеята възтържествуванieto на чешкия народенъ духъ — до битката на „Бѣла гора“
- 3) Поробването на чехитъ слѣдъ бѣлогорската битка — до края на XVIII и началото на XIX вѣкъ.
- 4) Възраждането на чешкия народъ отъ началото на XIX вѣкъ досега.

I.

Прѣди основанието на народната династия на Премислидитъ чехитъ се сблъснали съ западнитъ си съсѣди франки само единъ пѣтъ и то въ врѣме на храбрия имъ кралъ Само. Слѣдъ разбиването на франкитъ въ 930 г. при Вогатисбургъ, чехитъ живѣли повече отъ двѣ столѣтия така, както ги описва Хердеръ, т. е. тихо, щастливо, необезпокоявани отъ никакви външни неприятели. Обаче енергичниятъ и войнствениятъ разпространителъ на християнството —